

Diyaliz uygulamalarında oruç bozulur mu?

Soru: Diyaliz uygulamalarında oruç bozulur mu?

Kısa Fetva

Periton ve hemodiyaliz olmak üzere iki türü olan diyaliz tedavisi orucu bozar. Zira her iki tedavi yönteminde de vücuda dışarıdan bir takım maddeler girmektedir ki bu da orucun bozulmasına sebebiyet vermektedir. Çünkü Allah Rasülü ﷺ orucun vücuda giren maddeler sebebiyle bozulduğunu ifade etmiştir.

Detaylı Fetva

Allah Rasülü ﷺ “Oruç ancak vücuda giren bir şey sebebiyle bozulur.” buyurmaktadır.¹ Bu bağlamda vücuda giren maddenin orucu bozabilmesi için istikrar etmesinin şart olduğu ifade edilmektedir.² Nitekim fukaha, ipe bağlı olan bir yiyeceğin yutulması ve içeride dağılmaması şartıyla, tekrardan çekilmesi durumunda orucun bozulmayacağını söylemektedir.³ Zira zikredilen yiyecek vücudun içerisinde istikrar bulmamıştır. Bununla birlikte Hanefi fukahasından el-Mergînânî, İbnü’l-Hümâm ve Kādîhan’ın da içinde bulunduğu bir grup, vücuda giren maddenin sureten veya manen oruç bozucu mahiyette olması gerektiğini söylemektedir.⁴ Orucun manen bozulması, fayda sağlayan bir gıdanın veya ilacın bedenine içine girmesiyle,⁵ sureten bozulması ise İmam el-Mergînânî’ye göre bir şeyin yutulması, Kādîhan’a göreyse kişinin kasten içeriye bir şey sokmasıyla gerçekleşmektedir.⁶

Diyaliz, böbrek yetmezliği olan kişilerde, vücutta biriken fazla sıvı ve atık maddelerin makine aracılığıyla temizlenmesi işlemidir. Bu diyaliz tedavisinin hemodiyaliz ve periton diyalizi olmak üzere iki kısıma ayrılır.

Hemodiyaliz türünde hastadan alınan kan, bir makine ve pompa yardımıyla diyalizör adı verilen bir süzgeçten geçirilip sıvı ve solüt içeriğinin düzenlenmesi ve kanının temizlenmesi sonrasında hastaya geri verilir. Zikredilen durumda kanın hem dışarıdan tekrar vücuda girmesi hem de bu işlem sırasında hastaya sıvı gıda verilmesi gerekçesiyle⁷ oruç bozulur.

Periton diyalizi ise hastanın karın boşluğuna yerleştirilen ince ve yumuşak silikondan yapılmış kalıcı bir tüp ve özel bir solüsyon ile hastanın kendi karın zarı kullanılarak kanının zararlı maddelerden arındırılması ve vücuttaki sıvı dengesinin sağlanması işlemi olduğundan⁸ oruç bozulmaktadır. Zira vücuda dışarıdan bir sıvı salgılanmaktadır.

1. Ebû Bekr Abdullâh b. Muhammed İbrâhîm el-Absî el-Kûfî İbn Ebû Şeybe, *el-Muşannef fi'l-eḥâdîs ve'l-âşâr* (Riyad: Mektebetü'r-Rüşd, 1409), 2/308.

إِنَّمَا الْفِطْرُ مِمَّا دَخَلَ

2. Alâüddîn Ebû Bekr b. Mes'ûd b. Ahmed el-Kâsânî, *Bedâiu's-sanâi' fi tertîbi's-şerâi'* (Beyrut: Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1986), 2/93.

3. Heyet, *el-Fetâva'l-Hindiyye* (Daru'l-Fikr, 1310), 1/204.

4. Muhammed Rafî' Osmânî, *Dabitul Mufattırat fi Mecalit Tedavi* (Karaçi: Mektebetu Daru'l-Ulum, 1419), 103.

5. Ebû Muhammed Fahrüddîn Osmân b. Alî b. Mihcen b. Yûnus es-Sûfî el-Bârî ez-Zeylâî, *Tebyînü'l-ḥaḳâ'ik* (Kahire: Matba'âtü'l-Kübrâ'l-Emîriyye, 1313), 1/329.

6. Kemâlüddîn Muhammed b. Abdilvâhid b. Abdilhamîd es-Sivâsî el-İskenderî İbnü'l-Hümâm, *Fethu'l-ḳadîr li'l-'âcizi'l-faḳîr* (Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.), 2/342.

7. Hassan Şemsi Paşa, “et-Tedâvî ve'l mufattırât”, *Mecmau'l-Fıkhî'l-İslâmî* 10 (ts.), 751-773.

8. Bkz: Muhammed Ali Bâr, “el-Mufattırât fi mecâlî't-tedâvî”, *Mecmau'l-Fıkhî'l-İslâmî* 10 (ts.), 716-750.

